

20.56x28.52	1/2	24 עמוד	הארץ - the marker	25/03/2021	76706538-2
המכללה האקדמית נתני - 2790					

"אנחנו לא מלווים לטייקונים, הכסף בטוח" האם הבנק הדיגיטלי והבנק הקואופרטיבי ייתנו פייט לשלושת הגדולים? ג'ניה וולינסקי ומיכאל רוכוורגר השער האחורי

"לצעירים אין ממה לפחד": האם הבנקאות בישראל לפני מהפכה?

שני אירועים היסטוריים בעולם הבנקאות התרחשו בשבוע שעבר – תחילת פעילותו של הבנק הדיגיטלי, והרישיון שקיבלה אגודת האשראי אופק • מהם האתגרים הצפויים לשני הגופים החדשים, האם פעילותם תגביר את התחרות בענף שנשלט בידי הבנקים המסורתיים ומהי אגודת אשראי? • ג'ניה וולינסקי ומיכאל רוכוורגר

דיגיטליים, ויתבססו על אותה מערכת מחשוב שזכתה לתמיכה של משרד האוצר. בנוסף, מכיוון שמדובר בר בשני גופים חדשים, שמבצעים דריסת רגל בעולם הבנקאות המסורתי והחשדני, הם יירדשו לזכות באמון הציבור.

עוד גוף שהגיש לבנק ישראל בקשה לקבלת רישיון בנקאי וממתין בשלב זה הוא עוגן – ארגון פיננסי הפועל ללא מטרת רווח, שכבר מדי זיק ברישיון של נתן אשראי מורחב של רשות שוק ההון. עוגן מציע הלי וואות למשקי בית, לעסקים זעירים וקטנים ועמותות, כשמקור הכספים כרגע הוא ממקורות פילנתרופיים וממשקיעי אימפקט. השאיפה של עוגן היא להיות בנק דיגיטלי ורזה שממוקד בפקדונות ומתן אשראי לאוכלוסיות מוחלשות.

"יש המון גופים חוץ-בנקאיים שנותנים אשראי ויש גם פלטפורמות לביצוע תשלומים, ועוד מעט ייכנסו גם חברות הביג-טק – ולכן נשאלת השאלה למה צריך רישיון בנק או אגודת אשראי, שקשה מאוד להוציא? התשובה לכך היא שזהו הגוף היחיד במערכת שיכול לקבל פיקדונות מהציבור כנגד מתן אשראי", אמרה פרופ' רות פלאטור שניער, ראשת המרכז לדיני בנקאות ורגולציה פיננסית במכללת נתניה. המשך בעמ' 22

הצעירים למדו שהם יכולים לפצל שירותים בין בנקים צילום: בלומברג

בשבוע שעבר אירעו שני אירועים בעולם הבנקאות בישראל שניתן לכנותם היסטוריים. הראשון הוא תחילת פעילותו (במסגרת פילוט) של הבנק הדיגיטלי של אמנון שעשוע. מדוי בר למעשה בבנק חדש ראשון זה 43 שנה. השני הוא שאגודת האשראי השיתופית אופק קיבלה רישיון מרשות שוק ההון, ותי ספק שירותים פיננסיים במקובל במערכת הבנקאות, בהם חשבון עו"ש, פיקדון ואשראי. שני הגופים החדשים, שקורמים עוד וגידים בימים אלה, מצטרפים למהלכים שבוצעו בשנתיים האחרונות במסגרת ועדת שטרוב, בהם הפרדת חברות כרטיסי האשראי ישראלכרט מהפועלים ומקס מלאומי.

המהלכים הללו בבנק הדיגיטלי לי ואופק מתרחשים שמונה שנים לאחר שהומלץ עליהם בר"ח הצי וות להגברת התחרות במערכת הבנקאות (ועדת זקן), והם מפיחים תקווה שסוף-סוף, גם אם לא מיד, הצרכנים אולי יתחילו ליהנות מהגברת התחרות במערכת הבנקאות, שנשלטת בידי הבנקים המסורתיים בהובלת הפועלים ולאומי. יש כמה קווי דמיון בין הבנק הדיגיטלי לאופק. שניהם יעניקו שירותי בנקאות ופיננסיים שיהיו

להתחרות בענקי הבנקאות

אשראי לציבור נכון לסוף 2020, במיליארדי שקלים

25.45x31.46	2/2	עמוד 24	הארץ - the marker	25/03/2021	76706539-3
המכללה האקדמית נתני - 2790					

1,000 שקל למניה: "אנחנו לא מלווים כסף לטייקונים, ולכן הכסף בטוח הרבה יותר"

רות פלאטו־שנער
צילום: מוטי מילרוד

דרור שטרומ צילום: עופר קנין

יהודה טלמון צילום: תומר אפלבאום

אמנון שעשוע צילום: אייל טואג

לדבריו, המודל נועד לייצר שינוי, ולא נכון להסתכל על המניה כמניה ניה בבורסה שמצפים להניב ממנה תשואה: "צריך לבוא גם עם קצת נשמה לעניין הזה. זה מודל שנועד להביא שינוי חברתי. אני יודע שהציבור צמא לו ולא מת על הבנקים. אני מקווה שהציבור יהיה מספיק בוגר כדי לתת בנו אמון, ויהיה סבי לני מספיק כדי להבין שהשינוי לא יקרה ביום אחד.

"בהיותנו קאופרטיב החלטנו להציע ביטוח בריאות קבוצתי לחברי". באשר לשאלה לגבי מועד החזר ההשקעה, משיב טלמון כי זה תלוי בסל השירותים שכל חבר יצרו. "עשינו מכרז, וחברת הפניי קם זכתה במכרז. גם לפני כן ביטוח הבריאות הפרטי שלי היה שם, ושיי למתי יחד עם רעייתי 1,400 שקל בחודש. לאחר המכרז, ירדנו ל-400 שקל וחלק מהכיסויים נרחבים יותר. אז בחודש אחר עשיתי החזר של עלות המניה. גם החברים שהשקיעו דרך טריא החזירו את הסכום. בכל מקרה, בצד המפקיד החברים יקבלו ריבית משמעותית גבוהה יותר על פיקדון וריבית נמוכה יותר על הלוואות לעומת הבנקים כיום. בתוכנית העסקית שמתגבשת אצלנו כרגע, התוכנית שלנו היא להציע ריבית של 1% על פיקדונות, לעומת ה-0.1% של הבנקים."

טלמון מסכים כי השאלה הגדולה היא אמון הציבור: "המפקח קבע רישות הלימות הון ורדישות נזילות. יש מנגנוני בקרה ושליטה. אנחנו עוברים לפי קריטריונים בני קיימים לפי כל רבד ועניין. יש לנו מנהל סיכונים, מנהל סייבר, כל הרירקטוריים עוברים ראיון אצל המפקח, ויש רדישות סף לכשיי רותו של הוועד המנהל. מה שאני יכול להבטיח הוא שהכסף ינוהל בשקיפות ובמודל רמוקרטי. אנחנו מקיימים אסיפות כלליות בנר שאים עקרוניים שמגיעים לשיעור השתתפות של 50%, כך שהחברים הם חלק מתהליך קבלת ההחלטות. לטענתנו, הכסף בטוח יותר אצלנו לם ביחס לבנקים המסחריים: "כמה מיליארדים מחזק הבנקים מהחובות של הטייקונים? הבנקים העלו את העמלות כדי לכסות את ההפסדים, ומשקי הבית הרגישו את זה בכיס. אנחנו לא מלווים כסף לטייקונים, ולכן הכסף בטוח הרבה יותר."

מי שרוכש מניה ומתחרט אינו יכול למכור אותה, אלא רק להעביר אותה. לדברי טלמון, "עד היום, כשהיו אנשים שרצו לעזוב, המע"טים שביקשו לעשות את זה, מצאנו פתרון. לא החזקנו איש בכוח."

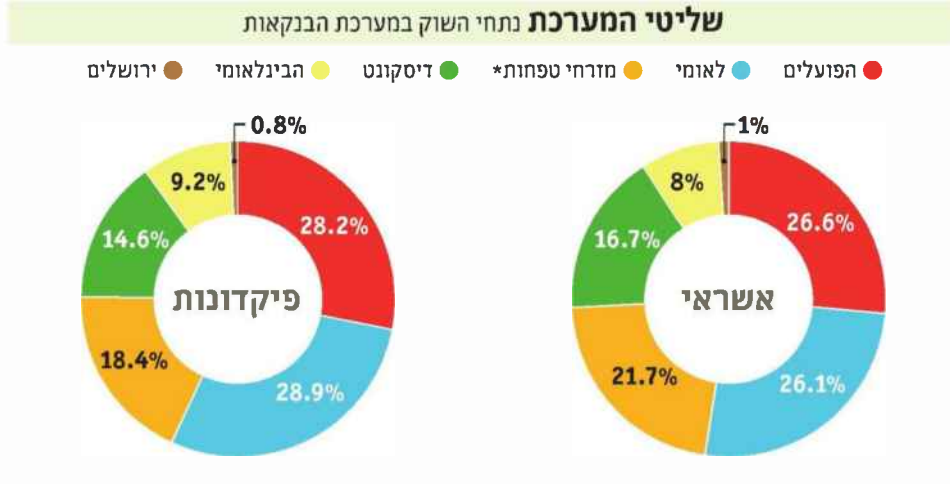
ג'נייה וולניסקי ומיכאל רוכוורגר

אגודת האשראי אופק

הבעלים: כ-6,500 חברי האגודה **יו"ר ומנכ"ל:** יהודה טלמון ותום דרומי **כחיים רישיון:** אגודת אשראי מרשות שוק ההון **שירותים צפויים:** חשבון עו"ש, הלוואות ופיקדונות, כרטיסי אשראי **ההבדל לעומת בנק רגיל:** דיגיטלי וללא סניפים, פועל ללא מטרות רווח ומי שיכול לקבל את שירותיו הם חברים באגודה בלבד, לאחר רכישת מניית חברות תמורת 1,000 שקל **מועד תחילת פעילות צפוי:** סוף 2021

הבנק הדיגיטלי

בעלים: אמנון שעשוע **יו"ר ומנכ"ל:** שוקי אורן וגל בר דעה **רישיון:** רישיון בנקאי מבנק ישראל **שירותים צפויים:** חשבון עו"ש, הלוואות ופיקדונות, כרטיסי אשראי, מסחר בניירות ערך, ערבויות, הוראות קבע ומט"ח **ההבדל לעומת בנק רגיל:** דיגיטלי לגמרי וללא סניפים **מועד תחילת פעילות צפוי:** מארס 2021 כפילוט מצומצם וסוף 2021 לציבור הרחב

פרופ' רות פלאטו־שנער ממכללת נתניה: "אם המדינה רוצה לעודד את הבנקאות החדשה, היא צריכה לעשות זאת באמצעות ביטוח פיקדונות"

"צריך לבוא עם נשמה"
אופק נמצאת כבעלות של יותר מ-6,500 חברות וחברים, כך הם מסרו עם קבלת הרישיון. הם מתכננים לגייס עוד 7,000 חברים נוספים – כדי להגיע להון עצמי של 10 מיליון שקל. כדי להצטרף לאופק, כל חבר נדרש לרכוש מניית חברות בסכום של 1,000 שקל, מה שעשוי להרתיע רבים מההצטרפות. השאלה היא גם בתוך כמה זמן יקבלו החברים את החזר על ההשקעה. יהודה טלמון, יו"ר אופק, ציין כי "לפי החוק, אנחנו יכולים להציע שירותים רק למי שהוא חבר".

בלה את רישיונה מרשות שוק ההון, מספקת את השירותים רק לחברים באגודה, וכדי לקבלם נדרשים החברים לרכוש מניית חברות. בתחילת הדרך, הכוונה של מייסדי אופק היתה לפעול כבנק, אך רדישות ההון של בנק ישראל – של 75 מיליון שקל – לא היו דרישות שהם יכלו לעמוד בהן, ולי כן הוחלט לפנות לכיוון של אגודה שיתופית, ממנה נרדש הון עצמי של 3 מיליון שקל. בארה"ב, אגודות האשראי נפוצות מאוד, כשהמודל המי קובל הוא סקטוריאלי (למשל, אגודות עובדי אוניברסיטה), ולי עתים די במחיר סמלי של כמה דולרים כדי לרכוש מניית חברות. באירופה המודל הוא בנקים קואופרטיביים, שהם גרולים יותר וגם לא מוגבלים סקטורי ריאלי. דוגמה לכך היא רבובי בנק (Rabobank) ההולנדי. גם בישראל אגודות אשראי למעשה עם הזמן תיבחרן השאלה אם הבנק הדיגיטלי ואופק איח"רו מעט את הרכבת, אחרי של"קוחות רבים, ובעיקר הצעירים שבהם, למרו שאינם חייבים בנק כ-One-Stop-Shop, אלא יכרו לים לפצל את השירותים השונים שמספק בנק מסורתי כדי לקבל כל אחד מהם במחיר האטרקטיבי ביותר. כך, למשל, יש לא מעט גופים שנותנים אשראי באופן דיגיטלי וההצעות של הגופים החרשים יצטרכו להתגבר על לא מעט תחרות בתחום.

"פתרון לבעיית הריכוזיות במערכת"
אופק מהווה מוצר אחר לגמרי. מדובר באגודת אשראי שיתופית – מוסד פיננסי ללא כוונת רווח – המספק את מכלול השירותים הפיננסיים, ברומה למערכת הבנקאות, כולל חשבון עו"ש, פיקדונות, הלוואות וכרטיסי אשראי. אופק, שקיי

המשך מהשער האחורי לדברי פלאטו־שנער, מפני שהגופים הם חרשים, הציבור עשוי לחשוש מהפקרת הכספים בהם. חשש זה יכל להיפתר אילו היה קיים בישראל ביטוח פיקדונות (התחייבות של המדינה להחזיר את כספי הפיקדון למפקדים בבנק במקרה של התמוטטות שלו). לדברי פלאטו־שנער, "זה מקור כל בכל מדינות OECD פרט ליש"ראל. בישראל התפתחה גישה שאם תהיה התמוטטות של בנק, המדינה תתערב בכל מקרה. בכל המקרים שזה קרה ער כה, כמו בבנק למסחר ובבער הרחוק יותר בבנק צפון אמריקה – המדינה התערבה והחזירה למפקדים את הכספים, אף שלא הייתה חייבת לעשות זאת". לדבריה, אם המדינה רוצה לעזור דר את הבנקאות החרשה, היא צריכה לעשות זאת באמצעות ביטוח פיקדונות. עם זאת, היא מרגישה כי בשני הגופים, הרישיון לא ניתן כלאחר יד, והרגולטורים ברקו את נושאי הלימות ההון והיציבות כך שעם ניהול נכון, הסיכון גם לא אמור להתממש. מנגר, היא מציינת כי "יש גם ציבור שכנראה פחות חושש מהנושא הזה – למשל, מי שעושה שימוש בפלטפורמות P2P (פלטפורמות שמכונות גם השקעות חברתיות, שמחברות בין לווים למלווים). אמנם קוראים לזה השקעה, אבל הם למעשה מפיקדים פיקדון שמשמש כדי להלוות ללקוחות אחרים. זה מודל שמצליח מאוד בעולם וגם בישראל, ומהווה ראייה לכך שאנשים אינם חוששים להפקיד."

חשבון שני – הבנק הדיגיטלי
פרט למערכת המחשוב ולאישורם של הבנק הדיגיטלי ואופק בעיתוי מקביל, הם שונים לחלוטין במהותם. הבנק הדיגיטלי קיבל את הרישיון מבנק ישראל, הבעלים שלו כבר הודיעו 60 מיליון דולר, ועשויים לגייס סכומים נוספים ממשקיעים אחרים. השירותים שאותם הוא עתיד להציע הם ההשירותים הקיימים כיום במערכת הבנקאות, ובכלל זה חשבון עו"ש, הלוואות, ופיקדונות, כרטיסי אשראי, ניירות ערך, ערבויות, הוראות קבע ומט"ח. למעשה, הוא בנק לכל דבר ועניין, אבל פעילותו תתנהל ללא סניפים, במודל עלויות רזות. כך, מתכננים בבנק להציע עלויות תחרותיות בהשוואה למה שקיים היום.

"הכניסה של הבנק הדיגיטלי ושל אופק למגרש הפיננסי מתרחשת מאוחר מדי. זה מעט מדי, אבל בכל זאת מדובר בצעד מבורך",